

Tot welke kerk behoort u?

door A. Klein Haneveld, Sr; ca. 1952

Tot welke kerk behoort u? Dat is de vraag, die gewoonlijk al gauw wordt gesteld, wanneer mensen elkaar ontmoeten en tot hun vreugde elkaar leren kennen als gelovigen in Jezus Christus, als kinderen Gods. Dan klinkt het: "En - als ik vragen mag - tot welke kerk behoort U?" Vreemde vraag toch eigenlijk! Vreemd voor mensen die instemmen met de aloude belijdenis: "Ik geloof in één heilige, algemene, christelijke kerk." Als men toch gelooft, dat er slechts één kerk is, een algemene kerk, hoe kan men elkaar dan vragen tot welke kerk men behoort? Is het dan met dat geloof eigenlijk wel helemaal in orde?

Christenen uit de apostolische tijd zouden raar opgekeken hebben, als men hun had gevraagd, tot welke kerk zij behoorden. Zij zouden de vraag niet begrepen hebben. Zij kenden - en ook het Nieuwe Testament kent - slechts één kerk: de gemeente Gods, de gemeente van Christus.

Christenen in onze tijd echter behoren in het algemeen tot twee kerken: behalve van de "algemene christelijke kerk" maken zij ook nog deel uit van een menselijke organisatie, een "instituut", waaraan zij eveneens de naam kerk geven. Zij zijn lid van de Kerk met een grote K (zoals zij zelf zeggen), en dan ook nog van hun eigen kerk, met een kleine k.

De kerk (of gemeente), waarvan wij in het Nieuwe Testament lezen, is echter geen instituut of organisatie. Ook de zogenoemde plaatselijke kerk of gemeente niet. Gods Woord maakt geen onderscheid tussen "algemene" en "plaatselijke" kerk. Het kent slechts één kerk, één gemeente: het lichaam van Christus. Wij lezen van de gemeente te Korinthe, te Eféze, te Jeruzalem, enz., maar deze "gemeenten" treden niet op als aparte, zelfstandige grootheden, als evenzovele "lichamen". Christus heeft slechts één lichaam; de gedachte aan méér lichamen is absurd.

Als Paulus dus aan de gemeente te Korinthe schrijft: "En gijlieden zijt het lichaam van Christus", 1Kor. 12:27 dan is het daaruit reeds zonder meer duidelijk, dat hij niet een aparte plaatselijke "gemeente", maar de gemeente, de algemene christelijke kerk, op het oog heeft. Dit wordt onmiddellijk bevestigd door het volgende vers, waarin de apostel kennelijk van de gehele gemeente, de christenheid, spreekt, als hij zegt:

"En God heeft er sommigen in de Gemeente gesteld, ten eerste apostelen, ten tweede profeten, ten derde leraars, daarna krachten, daarna gaven der gezondmakingen, behulpzels, regeringen, menigerlei talen." 1Kor. 12:28

De gemeente te Korinthe, waarop hij deze uitspraak toepast, is voor hem dus niets anders dan de totale gemeente, de Christenheid, de Una Sancta. Hij schrijft dan ook niet aan de gemeente *van* Korinthe (alsof dit iets apart zou zijn), maar aan de Gemeente *te* Korinthe. Aan *de* gemeente!

Het is voor ons, die in de traditie der kerkelijke "instituten" zijn opgegroeid, eerst enigszins moeilijk om ons met deze Bijbelse opvatting vertrouwd te maken, maar de zaak zelf is zeer eenvoudig.

Een zogeheten plaatselijke gemeente in de Schrift is niet een "deel" der gemeente, zij is de gemeente zelf! Juist daarom kan zij de naam "gemeente" dragen. Dat zou niet kunnen, als zij slechts een deel der gemeente ware.

Neem als voorbeeld een of andere landelijke vereniging, bestaande uit een aantal plaatselijke afdelingen. Zo'n plaatselijke afdeling is de vereniging niet. Zij is er slechts een déél, een afdeling van. Zouden die afdelingen als vereniging gaan optreden, dan ware de vereniging daardoor opgelost en ontbonden.

Waar nu in de Schrift de plaatselijke bijeenkomsten der gelovigen de naam "gemeente" dragen, dezelfde naam als ook het geheel draagt, dan is hiermee bewezen, dat zulk een plaatselijke bijeenkomst als een bijeenkomst van de christenheid zelf gedacht wordt. In die plaatselijke vergadering is de hele gemeente vertegenwoordigd. De naam "gemeente" is haar erenaam. In die naam ligt een dogmatisch waarderingsoordeel!

Tevens blijkt hieruit, dat elke vergelijking van de gemeente van Christus met een menselijke vereniging, organisatie, corporatie, onmogelijk is. Doch er is meer.

De Schrift spreekt niet slechts van de gemeente in een of andere stad, maar ook van verschillende gemeenten - vergaderingen der christenheid – in dezelfde stad.

Wij lezen daarvan in Rom. 16:5; 1Kor. 16:19; Kol. 4:15 en Flm. :2, waar zij uitdrukkelijk "de gemeente" genoemd worden, maar ook o.a. in Rom. 16:10, 11, 14, 15 en Hand. 2:46. Zowel in Rome als in Korinthe, in Kolosse als in Jeruzalem en elders kwamen de gelovigen, vaak avond aan avond, in tal van huizen in kleine kring bijeen, niet als leden ener organisatie of vereniging, maar eenvoudig als

gelovigen, als christenen, als kinderen van God. Als gemeente van Christus. Zij vergaderden in de naam van de Heer Jezus, en Christus Zelf was in hun midden. Mat. 18:20

Geen christen behoorde rechtens tot een bepaalde vergadering. Hij kon vandaag aan deze, morgen aan die vergadering deelnemen, hetzij in dezelfde stad of ergens anders. Men kwam als christenen bijeen, d.i. als gemeente. En daar een christen vanzelfsprekend christen was overal waar hij zich bevond, kon hij ook overal met gelovigen op gelijke voet samenkomen.

Men vergaderde in elke stad op tal van plaatsen; doch Zondags kwamen zoveel mogelijk allen bijeen in één vergadering, die dus enigszins als hoofdvergadering kon worden gerekend. Dan werd het avondmaal des Heeren gevierd. Er stond echter niets in de weg, om ook in een andere vergadering "het brood te breken", of te dopen. (Om te dopen had men trouwens helemaal geen vergadering nodig. Hand. 8:36)

Elke vergadering, hoe klein ook, was gemeente. Geen enkele had voorrang boven een andere, of was aan een andere ondergeschikt. Er waren gemeenten (vergaderingen van gelovigen) overal in het rond in de hele wereld, maar ook overal in het rond in een zelfde stad. Niemand was lid van een bepaalde "gemeente". Niemand behoorde rechtens tot een bepaalde vergadering. Het waren vergaderingen van gelovigen zonder meer, geen afdelingsvergaderingen van een vereniging. Er was geen organisatorisch verband. Men geloofde in één heilige, algemene, christelijke kerk, en men leefde uit dat geloof. Men vroeg elkaar niet: tot welke kerk behoort U? Men kon dat niet vragen; men kende maar één gemeente. Men was christen, en men vergaderde als christenen, d.i. als gemeente van Christus, hier en ginds, altijd en overal dezelfde gemeente: de christenheid. En de Heer was in hun midden.

Wat is de Kerk?

Een toonaangevend theoloog onzer dagen, Dr. Emil Brunner, merkt terecht op: "Het vraagstuk der kerk is feitelijk het onopgeloste vraagstuk der Protestantse theologie. Eeuwenlang heeft men kerk genoemd, wat helemaal geen kerk is, en men kon dat doen, omdat men van de inhoud van dit woord geen heldere voorstelling had. Het onopgeloste kerkelijk vraagstuk, d.w.z. de vaagheid die vanouds over het protestantse kerkbegrip ligt, en de verwarring die zich achter het volgens Luther zo ongelukkig gekozen woord "kerk" verbergt, en waartoe juist dit woord telkens weer aanleiding gaf, zij vormen de diepste oorzaak van de tegenwoordige kerkelijke twisten."

Deze uitspraak van de Zwitserse theoloog heeft volle kracht ook voor de kerkelijke verdeeldheid in Nederland!

Het woord "kerk" is inderdaad wel erg ongelukkig uitgevallen. Het heeft geen vorm of kleur. Het spreekt ons niet aan. Het zegt ons niets; om de eenvoudige reden, dat het nooit in enig ander verband voorkomt.

En het woord "gemeente", dat in onze gewone bijbelvertalingen gebruikt wordt, is niets beter. Weliswaar is het niet zo volkomen vorm- en kleurloos als "kerk", omdat we het ook op ander terrein kennen, n.l. als deel van de staat: Nederland is verdeeld in duizend gemeenten. Maar jammer genoeg wijst het daarmee in een geheel verkeerde richting, en kan meehelpen om ons van de gemeente van Christus een verkeerde voorstelling te geven!

Wat is dan de kerk?

Het Griekse woord "ecclesia", waarvan kerk of gemeente de vertaling wil zijn, is helemaal geen kleurloos woord! Het heeft een zéér bepaalde betekenis. En ook slechts één betekenis: "volksvergadering".

De afleiding van het woord doet niet ter zake. Ecclesia is afgeleid van ekkalein (ek = uit; kalein = roepen, bijeenroepen). De burgers werden namelijk door een heraut uit hun huizen bijeengeroepen ter volksvergadering. Maar de betekenis van een woord wordt uiteindelijk niet bepaald door zijn afleiding, doch door zijn gebruik. Zo verstaan wij onder "heidenen" afgodendienaars, maar naar zijn afleiding betekent het: heidebewoners! Wij moeten dus niet zeggen, dat de gemeente (ecclesia) betekent: "de uit (de wereld) geroepen".

Ecclesia is in het klassieke Grieks de naam van de regerende volksvergadering der vrije burgers in een Griekse stad. Die vrije burgers heetten "ecclètoi".

In de na-klassieke tijd, toen de Griekse steden hun onafhankelijkheid verloren hadden (dat is dus in de tijd van Christus en de apostelen), ging het woord ecclesia over op iedere volksvergadering; dus ook op een feestvierende of zelfs een oproerige volksmenigte. Maar altijd bleef daarbij de gedachte aan een volksvergadering behouden.

Nooit draagt, in het klassieke Grieks, een andere vergadering de naam ecclesia. Ook de vergadering van de leden ener vereniging niet, ofschoon zulke verenigingen bij de Grieken wel bekend waren. Men gebruikte daarvoor andere woorden. Alleen in de naklassieke tijd wordt bij hoge uitzondering de vergadering van een vereniging wel eens ecclesia (volksvergadering) genoemd, bij wijze van beeldspraak voor een algemene ledenvergadering. In die beeldspraak blijft dan echter uiteraard de gedachte aan volksvergadering behouden.

Het is nu volkomen begrijpelijk, waarom in de Vertaling der Zeventig (de Griekse vertaling van het Oude Testament, die enkele eeuwen v. Chr. Tot stand kwam; de Septuaginta), het Hebreeuwse woord "kahal" door ecclesia is weergegeven. Immers wordt daarmee het plechtig voor Gods aangezicht vergaderde volk Israël aangeduid.

Uit het Nieuwe Testament zelf kan een en ander nader toegelicht worden. In Hand. 19:32, 39, 41 komt ecclesia driemaal voor als aanduiding van de volksvergadering der vrije stadsburgers, hetzij op wettige wijze bijeengeroepen, hetzij onrechtmatig bijeengekomen. In Hand. 7:38 betekent ecclesia de vergadering van het Israëlitische volk in de woestijn onder Mozes.

Een consequente vertaling van het Nieuwe Testament zou dus vorderen, dat ecclesia overal met "volksvergadering" werd weergegeven. De "gemeente" Gods is de volksvergadering Gods, de volksvergadering van Christus. Zij is de vergadering van Gods volk, en géén vereniging, géén instituut. Hier blijkt, hoe nietszeggend het woord "kerk", en hoe misleidend het woord "gemeente" is!

Het spreekt vanzelf, dat in een Griekse vrijstaat slechts één ecclesia was: de volksvergadering van alle vrije burgers. Evenzo vanzelfsprekend bestond er, volgens het spraakgebruik van de Vertaling der Zeventig, in het Oude Testament slechts één ecclesia: de volksvergadering Israëls. En op dezelfde wijze was er, naar het spraakgebruik der eerste Christenheid, slechts één ecclesia: de volksvergadering der Christenheid.

Doch die éne volksvergadering (gemeente) vergaderde over de hele wereld op tal van tijden en plaatsen, en ook wel op hetzelfde tijdstip op méér plaatsen tegelijk.

Er is slechts één algemene kerk, slechts één volk Gods, slechts één ecclesia. Doch die éne ecclesia treedt aan de dag in talloze ecclesia's, het éne volk Gods in tal van volksvergaderingen, die alle gelijkwaardig zijn als verschijningsvormen van de éne gemeente Gods.

Het is daarbij onverschillig of er velen of weinigen, mannen of vrouwen, begaafde of minder begaafde broeders aanwezig zijn. Overal waar, en telkens wanneer, gelovigen vergaderd zijn, al zijn het er ook slechts twee of drie, in de naam van de Heer Jezus, d.w.z. zo, dat het alleen Zijn heerlijke naam is die hen samenbindt dáár is de gemeente, de Christenheid, de Una Sancta.

De beroemde ecclesia van Athene mocht in bepaalde gewichtige aangelegenheden slechts een beslissing nemen, als minstens zesduizend burgers aanwezig waren. Maar in de gemeente (ecclesia) van Christus is dat zo niet. Het kleinst mogelijke aantal broeders of zusters, dat in de naam van de Heer Jezus vergadert, geniet reeds al de voorrechten en zegeningen van de gemeente, de volksvergadering der christenheid, naar het woord des Heeren: "Waar twee of drie vergaderd zijn in Mijn Naam, daar ben Ik in het midden van hen." Mat. 18:20

Ook de kleinste vergadering van gelovigen is compleet, omdat Christus Zich in hun midden bevindt, Die immers alles is in allen. Ef. 1:23

Dat de volksvergaderingen der christenheid in dit opzicht verschillen van de volksvergaderingen der Griekse steden van weleer, vindt haar oorzaak in het bovennatuurlijk karakter van het christendom. Maar dit doet niets af aan de gedachte dat er toch slechts één gemeente (ecclesia) is, al vergadert die gemeente misschien op duizenden plaatsen tegelijk.

Het bovennatuurlijk karakter der Kerk

Er heeft een verborgen werk Gods plaats in het hart van iedere zondaar, die in Jezus gaat geloven als zijn Heiland en Verlosser. Het levende Woord van God, dat hij door het geloof in zijn hart opneemt, doet er nieuw leven ontkiemen; hij wordt wederom geboren. 1Pet. 1:23-25

Dit is een werk van de Geest van God, zoals Jezus aan Nicodemus verklaarde. Joh. 3 Letterlijk zei de Heer tot hem: gij moet van boven geboren worden. Het nieuwe leven, dat een christen bezit, draagt een bovennatuurlijk karakter. Het is van bovenaardse, Goddelijke oorsprong. Hij is "uit God geboren". Joh. 1:13

Dat leven behoort niet tot de geschapen dingen als behorend tot de oude schepping; het wordt er in Joh. 1:3, 4 nadrukkelijk van onderscheiden. Al wat geworden is, is door het Woord geworden; maar in het Woord was leven: ongeschapen, eeuwig leven, en daarom Goddelijk in zijn natuur. Dat leven was niet in de eerste Adam. Adam was een levende ziel door Goddelijke inblazing. Het was, of is, ook niet in enig mens. Ook niet in de gelovigen, al bezitten zij het wel. "God heeft ons het eeuwige leven gegeven, en dit leven is in Zijn Zoon." 1Joh. 5:11 Het is in Hem als bron; het stroomt op bovennatuurlijke wijze door het geloof, door de Heilige Geest, in onze harten. De bron is echter niet in ons, maar in Hem. Indien dit leven in ons was, zouden wij het kunnen verliezen; nu het in Hem is kan dit niet. "Die den Zoon heeft, die heeft het leven; die den Zoon van God niet heeft, die heeft het leven niet." 1Joh. 5:12

Van de engelen lezen wij niet, dat zij het leven hebben in de Zoon van God. Zij bezitten scheppingsleven. Christenen echter hebben eeuwig leven in de Zoon, en zijn daardoor deelgenoten der Goddelijke natuur. 2Pet. 1:4 Wij houden vanzelfsprekend geen ogenblik op schepselen te zijn; nochtans bezitten wij hetgeen boven de oude schepping uitgaat: eeuwig, leven in Jezus Christus, de Zoon van God. Wij zijn uit God geboren. Wij zijn kinderen van God.

Dit Goddelijk leven in de gelovige heeft besturing nodig. Door wie moet het bestuurd worden? Door zichzelf? Door een of andere menselijke (kerkelijke) instantie? Het antwoord kan niet twijfelachtig zijn. Goddelijk leven kan alleen maar worden bestuurd door God zelf. Als het waar is, dat de opgestane en verheerlijkte Christus ons leven is geworden, Kol. 3:4 dan kan en mag dat leven ook alleen maar door Christus worden bestuurd. Het moet, om zo te zeggen, door Hem worden geleefd. Met het oog daarop heeft Hij Zijn Geest, de Geest van God, in onze harten uitgestort. Door die Geest woont Christus zelf in ons. Joh. 14:17, 18 Christus is alles en in allen. Kol. 3:11

Daarom zijn grote en kleine vergaderingen der christenheid (gemeente), óók de allerkleinste, alle gelijkwaardig ten opzichte van elkaar.

"Want waar twee of drie vergaderd zijn in Mijn naam, daar ben Ik in hun midden."
Mat. 18:20

Geen Kerk-recht

De verhoogde Heiland wil de zijnen hier op aarde leiden en besturen. Dit is Zijn onvervreemdbaar recht. Wie over Gods kinderen wil heersen, wie dwingende macht over hen wil uitoefenen, treedt in de rechten van Christus, en schuift Hem terzijde. Heel duidelijk is in dezen Rom. 14, vooral vers 4 en vers 9 tot 12.

De Heer Jezus is de goede Herder, Die Zijn eigen schapen ieder bij name roept. Joh. 10:3 Ook de zwakste gelovige wordt niet door Hem vergeten. Ook de zwakste gelovige is in staat Zijn stem te horen en te herkennen. Hij zou geen gelovige zijn indien hij de stem van Jezus niet kende: de stem die hem eens uit de duisternis riep tot Gods wonderbaar licht. 1Pet. 2:9

Hij kent die stem, zoals een kind de stem van zijn vader herkent uit duizend andere, zoals een hond de stem van zijn baas, zoals ieder schaap de stem van zijn herder kent.

De schapen volgen de stem van de goede Herder, "omdat zij Zijn stem kennen; maar een vreemde zullen zij voorzeker niet volgen, doch zullen van hem weglopen." Waarom? Omdat zij weten, wat slechte man hij is, en met wat slechte voorstellen hij komt? Neen, maar eenvoudig "omdat zij de stem der vreemden niet kennen". Eenvoudig, omdat zij in zijn stem niet de welbekende stem van de Herder herkennen. Joh. 10:5 Pas zodra zij die stem herkennen, kunnen en mogen zij volgen.

Kan het leven der gelovigen dan aan kerkelijke rechtsregelen worden gebonden?
Kan dat leven geprest worden binnen de perken van een kerkelijke rechtsorde?

Het aardse, natuurlijke leven kan door rechtsregelen worden bestuurd, en moet dat ook. Een geordende menselijke samenleving is niet denkbaar zonder dat op allerlei terrein de onderscheidene rechten en verplichtingen over en weer formeel worden vastgelegd. Recht heet dan alles, wat in overeenstemming is met de tevoren vastgestelde rechtsorde. In een bepaald concreet geval kan dat wel wezenlijk

onrecht zijn; zoals de Ouden zeiden: summum jus summa injuria: het hoogste recht is het hoogste onrecht. Maar een rechtsorde is nu eenmaal niet anders mogelijk. Alleen op die wijze kan haar onpartijdigheid, haar objectief karakter, en daarmee haar onwraakbaar gezag blijven gehandhaafd.

De kerk van Christus echter behoort niet tot deze wereld. Zij heeft haar eigen leven; een Goddelijk, bovennatuurlijk leven. De verheerlijkte Christus zelf bestuurt haar door Zijn Geest; zij is feitelijk niets anders dan de openbaar-wording, de manifestatie van Zijn leven in Zijn verlost volk hier beneden. Het leven der kerk aan rechtsregelen te willen onderwerpen is daarom met het wezen der kerk in strijd.

"Kerk-recht" is een contradictio in terminis, een tegenspraak in het woord zelf. "Kerk" en "recht" sluiten elkaar uit. Invoering van kerkrecht tast het wezen der kerk aan. Met het wezen van de staat, van het maatschappelijk leven, is rechtsorde in volkomen overeenstemming; met het innerlijk wezen der kerk is zij in even flagrante tegenspraak. Het recht behoort tot het leven in deze wereld, de kerk is geestelijk, is bovenaards en bovennatuurlijk, is hemels. De kerk is het tegendeel van een rechtsinstituut; zij is een levend organisme in de volle zin van het woord; het levende lichaam van Christus, bezielde en bestuurd door de inwonende Heilige Geest.

Daarom zegt de apostel: "Indien gij dan met Christus de eerste beginselen der wereld zijt afgestorven, wat wordt gij, gelijk of gij in de wereld leeft, met inzettingen belast? Want gij zijt gestorven, en uw leven is met Christus verborgen in God." Kol. 2:20; 3:3 Rechtsordeningen behoren tot de beginselen der wereld.

Een Christen die zich aan inzettingen onderwerpt, welke ook, verloochent praktisch het leven dat hij heeft in Christus, en daalt af tot de lagere trap van het "leven in de wereld". Hij brengt zichzelf weer in slavernij onder de beginselen der wereld, in plaats van vast te staan in de vrijheid, waartoe Christus hem heeft vrijgemaakt. Gal. 4:3; 5:1 Hij laat zich weer opsluiten binnen de perken van een schaapskooi, in plaats van te luisteren naar de stem van de goede Herder en Hem te volgen, die de zijnen doet "ingaan en uitgaan (in vrijheid!) en weide vinden." Joh. 10:9

Voor het wettisch gezinde hart is dit moeilijk te verstaan. Maar het Woord van God laat toch aan duidelijkheid niets te wensen over, en de Geest van God bevestigt de juistheid en heerlijkheid van deze beginselen aan het hart dat in oprechtheid de Heer wenst te dienen.

De fout is, dat men de "plaatselijke kerk" is gaan zien als een zelfstandig geheel, hetwelk men aan rechtsregelen moest binden, in plaats van die vergadering van gelovigen in de naam van Christus, hoe groot of hoe klein ook, te erkennen als een vergadering van de gemeente: ene heilige algemene Christelijke kerk.

Binden en Ontbinden

Sommigen menen Schriftuurlijke grond voor een zekere rechtsorde te vinden in de woorden van de Heer: "Al wat gij op de aarde binden zult, zal in de hemel gebonden wezen; en al wat gij op de aarde ontbinden zult, zal in den hemel ontbonden wezen." Mat. 18:18

Zij lezen feitelijk alsof er staat: al wat, gij op de aarde binden zult, zal overal op aarde gebonden zijn, enz. Wat dan verklaard wordt als: een besluit (dikwijls ter excommunicatie), door één vergadering van gelovigen genomen, moet door alle andere vergaderingen op aarde als ook voor haar rechtsgeldig worden erkend. Met andere woorden: wie in één vergadering wordt uitgesloten, is het rechtens ook in elke andere. Natuurlijk vraagt dit "kerkrecht" dan onmiddellijk verdere uitbouw: wil een andere vergadering daar niet naar handelen, dan mag zij niet langer als "vergadering des Heeren" worden erkend M.a.w. zij wordt in haar geheel eveneens geëxcommuniceerd! Dat ook dit, evenals ieder ander kerkrechtelijk systeem, in voorkomende gevallen tot ernstige scheuringen moet leiden, is duidelijk.

Al dergelijke rechtsordeningen brengen ons op het terrein van de "beginselen der wereld". Of zijn soortgelijke systemen niet ook in het wereldse leven denkbaar, en worden zij daar niet gevonden?

De waarheid is, dat in Mat. 18 helemaal geen vergaderingsbesluit wordt gevonden. Anders toch had er moeten staan: "Al wat de gemeente bindt, enz." Men leze zelf de tekst in het verband.

Vergaderingen van gelovigen nemen geen "besluiten". Zij stellen niets vast, noch eisen van anderen erkenning van genomen besluiten. Ieder christen moet zichzelf laten regeren door het Woord van God; hij mag niet zonder meer handelen krachtens besluit van anderen. Ieder afzonderlijke christen is geroepen de halsstarrige zondaar Mat. 18:15-17 te mijden als iemand, die door zijn zondigen vanzelf tot een niet-christen ("heiden en tollenaar") is geworden. Dat een vergadering door haar besluit een christen tot een niet-christen of omgekeerd, door hem weder aan te nemen, een niet-christen tot een christen zou kunnen maken, is ongerijmd! In dit hele verband is alleen van bestraffing doch met geen woord van

een vergaderingsbesluit sprake. Iedere christen beslist, naar aanleiding van de feiten, voor zichzelf hoe hij moet handelen.

Dat staat er duidelijk: "Zo zij hij u als de heiden en de tollenaar." Dit "u" is enkelvoud, geen meervoud. In de gewone spreektaal dus "jou", en niet "jullie". Het gaat in deze geschiedenis ook niet om persoonlijke benadeling of belediging, zoals de Statenvertaling doet voorkomen in vs. 15: "indien uw broeder tegen u zondigt". De zaak ligt veel ernstiger: "Indien uw broeder zondigt". (Zie de vertaling van het N.B.G.) Het is hetzelfde geval als in Gal. 6:1.

De woorden "tegen u" in vs. 15 zijn blijkbaar later bijgevoegd, omdat men na de insluiting van kerkrechtelijke ideeën het enkelvoudige "u" in vs. 1 niet meer begreep, en dit verklaren wilde. Doch de tekst zelf is volkomen duidelijk: "hij zij jou als de heiden en de tollenaar". En onmiddellijk daarop: "Al wat jullie (d.w.z. ieder voor zich, en niet als corporatief gemeentebesluit") op de aarde binden zult, enz." En dan betekent "binden" en "ontbinden" niet uitsluiten, en toelaten, maar geoorloofd, of ongeoorloofd verklaren, en dat in algemene zin. Vgl. Mat. 16:19

Er staat dan ook niet: al wie, maar: al wat gij binden zult. Het binden en ontbinden slaat niet op personen, maar op zaken of handelingen.

Zo verstonden de discipelen het, tot wie de Heer sprak. De schriftgeleerden dier dagen verklaarden telkens bij hun wetsonderwijs: Sjammai bindt..... Hillel ontbindt..... (Sjammai en Hillel waren twee beroemde rabbi's, die kort tevoren leefden; Hillel was de grootvader van Gamaliël. Hand. 5:34

En zo komt de uitdrukking ook voor in Oud-Christelijke geschriften (In de Pseudoclementinen; ca. 200 AD). De gehele bevoegdheid van de bisschop (opziener) om vast te stellen wat in de gemeente zedelijk geoorloofd of ongeoorloofd is, wordt daar samengevat in de uitdrukking: binden en ontbinden.

De hele zaak is dus glashelder. Ieder christen "bindt" of "ontbindt" voor zichzelf in elk voorkomend geval. Van rechtsbevoegdheid tegenover de anderen is geen sprake. Hoe kan het ook anders? Ieder christen beproeft, door de in hem wonende Geest van God, voor zichzelf, wat de wil des Heeren is. Rom. 12:2

Christus zelf leidt en regeert hem, en hij kan en mag alleen maar doen zoals hij voor zijn Meester kan verantwoorden.

Is het mogelijk, dat er een recht bestaat, om de een of andere beslissing, die ergens genomen is, aan de gemeente als Gods beslissing op te dringen? Is het mogelijk, dat een leer dáárom voor een valse leer moet worden gehouden, omdat de een of andere vergadering of de een of andere instantie in die zin uitspraak heeft gedaan? Is het mogelijk, dat een christen door ál zijn medebroeders over de ganse aarde voortaan als een niet-christen moet worden beschouwd, met wie álle omgang verboden is, omdat een bepaalde vergadering van gelovigen hem heeft uitgesloten?

Zodra vaststaat dat niet mensenwoord doch Gods Woord alléén in de gemeente regeren mag, staat het ook vast, dat er geen macht noch ambtsinstelling in de christenheid mogelijk is, die rechtens bevoegdheid tegenover de gemeente kan verlenen. Gods Woord wordt niet als zodanig herkend aan de een of andere vorm, doch alleen aan zijn innerlijke macht. De christenheid (d.w.z. ieder christen) mag alleen dát woord volgen, dat zij krachtens innerlijke vrije instemming als Gods Woord erkent. Slechts aan het zakelijk gerechtvaardigde, waarlijk van Gods Geest afkomstige woord bewijst zij gehoorzaamheid. Daarom kan er in de gemeente generlei rechtsbevoegdheid bestaan. Hoe men zich tegenover de zondaar te gedragen heeft, is geen zaak van de (corporatieve) "vergadering" of "gemeente" die in dezen een rechtsgeldig besluit neemt, maar is de zaak van ieder christen afzonderlijk.

De christenen te Thyatira namen tegenover de profetes Izébel niet allen dezelfde houding aan, en ontvingen dienovereenkomstig ook een verschillende beoordeling van de leer. Op. 2:20-24 De schuldige uit 2Kor. 2:6 (of dat de bloedschender uit 1Kor.5 of een ander geweest is, doet nu niet ter zake) was door het merendeel der Korinthiërs, maar niet door allen berispt. Duidelijker dan hier kan het niet uitgesproken worden, dat die terechtwijzing - al geschiedde ze waarschijnlijk wel in een vergadering - niet namens of dóór die vergadering (als rechtsgemeenschap), maar door de afzonderlijke gelovigen werd toegediend.

Ook in 1Kor. 5:1-5 is het de apostel zelf, die de tucht uitoefent, als hij zich in de geest in de vergadering der Korinthiërs verplaatst en "met de kracht van onze Heer Jezus Christus", d.w.z. met de hem persoonlijk gegeven kracht handelt. Van een tuchtoefening door een corporatief handelende "vergadering" is hier evenmin sprake als in een soortgelijk optreden van Petrus tegen Ananias. Hand. 5

Ieder afzonderlijk christen kan (ja moet, als het geval er toe ligt) de ander als een niet-christen de gemeenschap weigeren, of ook hem als iemand, die van God vergiffenis heeft ontvangen, de gemeenschap weer toestaan. Nog omstreeks het

midden der 3e eeuw hebben afzonderlijke Christenen als zodanig van deze bevoegdheid zelfs tegenover een bisschop (Cyprianus) gebruik gemaakt! En Cyprianus antwoordde met dezelfde maatregel.

Het is de afzonderlijke christen, die geroepen is, zich in liefde bezig te houden met wie in zonde gevallen is en hem terecht te brengen; hij bezoekt hem niet namens de "gemeente" of de "vergadering" of de "broeders", maar handelt eenvoudig in de naam des Heeren. Gal. 6:1; Mat. 18:15

Ieder christen heeft de bevoegdheid, en naar de mate van de in hem wonende Geest van God ook de macht, "te binden en te ontbinden", zonden te vergeven en te houden. Mat. 18:18; Joh. 20:23

Of dat dan ook geldig zal worden voor de gemeente, zal nader moeten blijken. Het komt er maar op aan of zijn oordeel, als het oordeel van een profeet of een ander met geestesgaven toegerust persoon, door de instemming die het in ruimere kring vindt, zich als oordeel der christenheid en daarmee als oordeel Gods zal doorzetten. De afzonderlijke christen weigert of schenkt zijn gemeenschap, en daarmee, indien zijn oordeel als normatief beschouwd wordt, ook de gemeenschap met de gemeente. Hij handelt in de naam van God, en niet in de naam van de een of andere corporatie.

De Regering der Kerk

Dat de kerk, het volk van God, onder de heerschappij van God en daarmee van Christus staat spreekt vanzelf. De vraag is echter: hoe regeert Christus Zijn gemeente? Door een stelsel van inzettingen? Door middel van een of andere institutionele vorm? Neen, maar door de Heilige Geest, die in iedere gelovige woont.

Gods oude volk Israël werd geregeerd door een stelsel van inzettingen. Daar heerste recht en wet. Daar was een door God gegeven institutionele vorm. Israël was een theocratie, een Godsregering. De gemeente echter, het nieuwtestamentische volk Gods, is een geestelijk volk, wedergeboren tot een bovennatuurlijk, Goddelijk leven. Daarom kan zij geen theocratie zijn. Althans niet in de gewone zin van het woord: formeel gesteld onder recht en wet. Ook is zij geen eigenlijke Christocratie.

Enmaal zal op deze aarde een Christocratie, een Christusregering, worden aanschouwd. Bij Zijn wederkomst in heerlijkheid zal de Heere Jezus Zijn heerschappij over Israël en de volken aanvaarden. Dan zal van Sion de wet uitgaan.

De gemeente echter wordt niet geregeerd door middel van rechtsordeningen, maar door de in haar wonende Geest van God. Men zou haar een Pneumatocratie, een Geestesregering, kunnen noemen.

Aan het slot van Efeze 1 lezen wij, dat God Christus gemaakt heeft tot Hoofd boven alle dingen, boven alle overheid en macht en kracht en heerschappij; hij heeft alles onder Zijn voeten gesteld. Als zodanig zal Christus eens Zijn heerschappij uitoefenen. Maar God heeft Hem ook, in veel dieper en heerlijker zin, als Hoofd gegeven aan de gemeente, die Zijn lichaam is, d.w.z. die door de inwonende Heilige Geest organisch met hem verbonden is tot een levend organisme. Ef. 1:22; Kol. 1:18

Handelingen 15 kan ons leren, hoe geschillen besproken en "besluiten" genomen werden in de gemeente. Er is vrijheid van spreken; Vs. 5 ieder heeft het woord. "Veel verschil van mening" wordt openbaar. Vs. 7 Dan staat Petrus op en herinnert aan het geval van Kornelius, wat zichtbaar indruk maakt. De hele vergadering wordt stil en luistert verder naar wat Paulus en Barnabas te verhalen hebben. Vervolgens spreekt Jakobus en neemt de conclusie, waarmee allen instemmen. Hij doet dat niet als voorzitter (wat hij niet is), maar onder de leiding van de Heilige Geest. Daarom heet het straks in de brief: "Het heeft de Heilige Geest (sprekende bij monde van Jakobus) en ons (die instemmen niet het door Jakobus gesprokene, omdat wij daarin Gods Geest erkend hebben) goed gedacht." Er wordt niet gestemd. De gemeente is geen democratie (volksregering). Zij is een pneumatocratie. De beslissing werd genomen door Jakobus, die haar uitsprak; men kan óók zeggen: door de gemeente, die met die uitspraak instemde. Maar feitelijk geschiedde ze door de Heilige Geest.

Zulk een beslissing bezat geen rechtsgeldigheid. "Indien gij u hiervoor (afgodenoffer, enz.) wacht, zult gij weldoen", zegt de brief. Alleen maar een aanbeveling dus; geen rechtsgezag of -dwang.

Lange verhandelingen zijn geschreven over het karakter van dit zgn. Apostelconvent en de daar genomen besluiten. Zij hadden in de pen kunnen blijven, indien men slechts ingezien had, dat het een vergadering was van *de* gemeente, de Una Sancta, gelijkwaardig aan alle andere vergaderingen der christenheid. Een "besluit" van zulk een vergadering is niets anders dan een "goed vinden" door allen, nadat de Heilige Geest door profetenmond Zijn gedachten heeft kenbaar gemaakt.

Precies zo ging het in de vergadering te Antiochië, die Barnabas en Saulus uitzond in hun evangeliearbeid. Het was een vergadering van slechts vijf broeders; nochtans een vergadering van de gemeente. Hand. 13:1 De Heilige Geest maakte Zijn wil bekend bij monde van één der profeten Vs. 2 en allen gaven hun instemming te kennen, symbolisch, door hun handoplegging. Vs. 3 De Heilige Geest zond de beide broeders uit; Vs. 4 de anderen "lieten hen gaan". Vs. 3

Precies zo ging het ook bij de aanstelling van ouderlingen of opzieners. Zij werden niet, met gesloten stembriefjes, gekozen door de gemeente (democratie!) maar aangesteld door de Heilige Geest. Hand. 20:28 Hoe? Doordat een met de Geest begaafde broeder hen "aanwees", met instemming van de hele gemeente. Zo deden Paulus en Barnabas in de steden van Lycaonië. Hand. 14:23
Zo deed Titus op Kreta. Tit. 1:5
Zo deed ook Timotheus. 1Tim. 5:22

Niet de gemeente wees hen aan; maar een broeder met profetische gaven. Daarom vinden wij ook de eigenschappen, waaraan een aan te stellen opziener behoort te voldoen, niet opgesomd in enige brief aan de gemeente, maar in particuliere brieven aan Timotheus en Titus. 1Tim. 3:2-7; Tit. 1:6-9 De gemeente erkende slechts de aanstelling, stemde er mee in.

Niet alle ouderlingen werden aangesteld. Hun aanstelling kon alleen plaats hebben, als zij aan de gestelde voorwaarden voldeden. Ook werden zij nooit eerder aangesteld dan nadat zij reeds vrijwillig de arbeid onder de schaapskudde Gods hadden opgenomen.

Ouderlingen zijn eigenlijk alle oudere gelovigen; het woord presbyteros betekent "oudere". Er loopt een scheidslijn door de gemeente tussen ouderen en jongeren, tussen hen die pas bekeerd en die reeds langer op de weg zijn. Natuurlijk is die lijn niet scherp bepaald, maar ze is er. Vergelijk 1Pet. 5:1 en 5. Petrus vermaant alle "ouderen", uit vrije beweging (dus niet krachtens een of andere aanstelling) de kudde Gods te gaan hoeden, en de "jongeren" om zich aan de ouderen te onderwerpen. Van de ouderen mag immers verwacht worden, dat zij de "herders en leraars" Ef. 4:11 der gemeente zullen zijn. Doch alleen als zij aan de door Paulus opgesomde voorwaarden voldeden, konden zij worden "aangesteld". Na zulk een aanstelling werden zij ook opzieners genoemd.

Deze aanstelling ging gepaard met de schone symboliek der handoplegging; zij was hun tot steun in hun zware dienst en een aansporing om te volharden. Vergelijk wat de handoplegging betreft 1Tim. 4:14 en 2Tim. 1:6.

Ouderlingen of opzieners waren derhalve geen ambtsdragers ener (corporatief gedachte) "plaatselijke gemeente". Zij traden op als leden van het lichaam van Christus; zij handelden, evengoed als apostelen of profeten, in de naam van Christus krachtens door Hem verleende Geestesgaven. En dat overal waar zij zich bevonden.

(Ouderling = presbyteros = priester; Opziener = episkopos = bisschop. Een bisschop en een priester in de Roomse kerk is dat niet maar in zijn woonplaats alleen, doch in alle Roomse kerken over de hele wereld. In menig opzicht vindt men in de Roomse kerk de versteende vormen terug van wat eens Geest en leven was. Doch aan de fossiele structuur is de oorspronkelijke levensvorm nog te herkennen! Ouderlingen en diakenen alleen voor "plaatselijke gemeenten" is Protestantse dwaling.)

Tenslotte geschiedde ook de aanstelling van "diakenen" op dezelfde wijze als van ouderlingen. In Hand. 6 worden zij met instemming der gemeente aangesteld door de apostelen. Zij werden "gekozen", maar deze keuze geschiedde niet bij meerderheid van stemmen (democratie!), doch door profetenmond, en dus door de Heilige Geest.

Dat diakenen kerkelijke armverzorgers zouden zijn, is Protestantse dwaling. (Diaken in de Roomse kerk zijn heel wat anders dan armenverzorgers.) "Diakonos" betekent dienaar. Zij verrichten allerlei diensten in de gemeente, waarvan "armenzorg" er één kan zijn.

De gemeente heeft "opzieners" en "dienaren". Fil. 1:1 Tussen die twee bestaat een zekere tegenstelling. Opzieners hebben een regerende functie, omdat zij de gave hebben om te leren. 1Tim. 3:2; 5:17; Tit. 1:9

Dienaren hebben als zodanig deze gave niet, zoals blijken kan uit 1Tim. 3:8-13, waar hun eigenschappen worden opgesomd, en uit Hand. 6:3.

De kerk van Christus wordt "geregeerd", d.w.z. organisch bestuurd door de Heilige Geest. De verantwoordelijkheid voor die regering ligt in handen van de dragers der geestesgaven onder de broeders (apostelen, profeten, evangelisten, leraars). 1Kor. 12, Ef. 4 Maar verder ook in de hand van allen, omdat allen dezelfde Heilige Geest hebben. Een regering door middel van een formele rechtsorde tast het wezen der kerk aan.

Het Lichaam van Christus

De beginselen, in de voorgaande bladzijden aangeduid, worden op de treffendste wijze samengevat in de beeldspraak van de apostel Paulus, die we reeds een paar maal te berde brachten: De gemeente is het lichaam van Christus en daarmee geen organisatie maar een levend organisme.

Er is nog een andere beeldspraak in de Bijbel, die van een levend organisme spreekt: het beeld van de wijnstok en de ranken. Joh. 15

Zo'n plantenlichaam met zijn onderscheidene delen vormt een levenseenheid.

Ook het menselijk lichaam is een levens-eenheid, maar wordt bovendien bewoond door de levende menselijke geest.

Reeds vóór de uitstorting van de Heilige Geest, toen Jezus nog op aarde was, zei Hij tot Zijn discipelen: "Ik ben de wijnstok, gij zijt de ranken". Het nieuwe leven in hen zou de vrucht zijn van het woord, dat Jezus tot hen had gesproken. Joh. 15:3 Het was geloofsleven. Na de Pinksterdag van Hand. 2, de eigenlijke geboortedag van de gemeente, is deze levens-eenheid tevens een Geestes-eenheid: het lichaam van de verheerlijkte Christus, bewoond en bestuurd door de Heilige Geest.

Een gelovige, die vanuit de droevige kerkelijke verwarring oog heeft gekregen voor deze wonderlijke schepping Gods, kan onmogelijk langer "lid" blijven van enig kerkelijk instituut. Institutionele vormen verhinderen de vrije werkzaamheid van de Heilige Geest. Zij dwingen het levend organisme in een knellend keurslijf van kerkelijke bepalingen, en belemmeren de normale functionering der door God gestelde organen. Zij verzwakken de persoonlijke verantwoordelijkheid der gelovigen tegenover Christus, maken inbreuk op hun rechtstreekse afhankelijkheid van de Heilige Geest, en verstikken daardoor het normale Geestesleven. De Geest wordt er door bedroefd en uitgeblust, en het wezen der kerk aangetast. Ieder christen, die zich in een kerkelijk instituut begeeft, snoert zichzelf daardoor af van het lichaam van Christus. Hij schaadt zichzelf en anderen, omdat het kerkelijk instituut, wel verre van, zoals men vaak zegt, een openbaring van het lichaam van Christus te zijn, die openbaarwording juist verhindert. En van de juiste functionering van dat lichaam hangt toch feitelijk alle zegen af!

Rechtsbegrippen hebben helaas reeds vroeg ingang gevonden in de Christelijke kerk. Op het einde der eerste eeuw na Christus zijn reeds de eerste sporen waarneembaar. Geest en leven werden ál meer ingeruild tegen dode juridische vormen, totdat in de 2^e helft der 4e eeuw de institutionele rijkskerk ontstond. En zo werd eeuwenlang kerk genoemd, wat helemaal geen kerk was.

Doch náást deze institutionele schijnkerk, bleef ook de eeuwen door de ware kerk, het lichaam van Christus, zich openbaren in eenvoudige samenkomsten van gelovigen, die met elkaar spraken over de dingen, die hun dierbaarder waren dan het leven, terwijl de Heer in hun midden was. Zij komen in de kerkhistorie voor onder allerlei benamingen, doch noemden elkaar meestal "broeders". En ook waar gelovigen elkaar ontmoetten in ellende en verdrukking, daar vielen veelal, zij het ook tijdelijk, de institutionele vormen weg. Russische verbanningsoorden, zowel als Duitse concentratiekampen kunnen daarvan getuigen. Zulke samenkomsten waren de zichtbare openbaring van het onzichtbare lichaam van Christus. Vaak gesymboliseerd in de gemeenschappelijke avondmaalsviering.

De scheuringen in de christenheid komen daaruit voort, dat men aan de gemeente, aan het leven der christenheid met God, een rechtsorde heeft opgelegd. Immers het ogenblik komt, het moet komen, en het komt telkens opnieuw, dat een deel der gelovigen de handhaving van dit kerkrecht in een bepaald geval ziet als onrecht voor God - *summum jus summa injuria* – en zich derhalve om des gewetens wil van dat "recht" moet losmaken. Het kan dan weer niet uitblijven, dat de anderen hen deswege als "scheurmakers" kwalificeren, welke betiteling zij bitter gegriefd van de hand wijzen. Zo is er verontwaardiging over en weer, de harten zijn pijnlijk gewond, en de scheur wordt breed en diep. Maar bij alle wederzijdse verwijten ligt de eigenlijke oorzaak in het kerkrecht zelf, dat over de gewetens wil heersen en daarom met het wezen des christendoms: de persoonlijke leiding van iedere gelovige door de Geest van God, in onverzoenlijke strijd is.

Hierdoor wordt verklaard, waarom er zovele oprechte, diepernstige kinderen Gods worden gevonden, die praktisch zo goed als alleen staan. Van de zijde der institutionele kerk worden zij aangemaand tot terugkeer, tot onderwerping en gehoorzaamheid. Maar zij kunnen niet, omdat het een gehoorzaamheid aan menselijke rechtsvormen zou betekenen, en derhalve óngehoorzaamheid aan Christus. Wee hun, als zij over hun gewetensbezwaar heenstappen, en uit behoefte aan broederlijke gemeenschap of anderszins naar het kerkrechtelijke systeem terugkeren. Zij zullen gewaar worden, dat zij deze stap gedaan hebben ten koste van de vrede en het geluk hunner ziel. Die prijs is te hoog, broeders!

Doch het is niet nodig alleen te blijven staan. En ook niet goed voor God. Zoek de gemeenschap met kinderen Gods die met u als zodanig willen vergaderen in de naam van de Heer Jezus, en ge zult ervaren, al zijt ge slechts met twee of drie, dat Christus met ál Zijn zegen in uw midden is!

En nu, een enkel woord tot u, mijn geliefde broeders en zusters, die pleegt te vergaderen in Zijn naam, zonder kerkelijk instituut. Bedenk welk een ontzettend zware verantwoordelijkheid op ons rust. Wij hebben aan de wereld, vooral ook aan de kerkelijke wereld om ons heen, te tonen dat onze Heer Jezus Christus genoeg voor ons is in elk opzicht.

Dat inderdaad Christus het Middelpunt onzer samenkomsten is.

Dat daar is de ondubbelzinnige leiding van Zijn Heilige Geest. Dat de bevrijding van de knellende institutionele vormen ons gebracht heeft tot een veel meer volkomen overgave en toewijding aan de zaak van de Meester, en dat Zijn dienst ons hartstochtelijk verlangen en onze hoogste vreugde is.

Wees tot het uiterste op uw hoede tegen de heerszucht van uw eigen hart, en respecteer het recht van iedere broeder om in vrijheid Jezus te volgen.

Wee ons, als "kerk-christenen" op hun beurt óns zouden kunnen vragen: tot welke vergadering behoort u? Dat zou bewijzen, dat onze "vergaderingen" tot rechtsbegrippen ontaard en dus aan institutionele "kerken" gelijk waren geworden. Mocht ooit die vraag ons gesteld worden, dat wij dan naar waarheid kunnen antwoorden: onze samenkomsten zijn vergaderingen van:

de éne heilige algemene Christelijke Kerk.